

Megjelen

minden vasárnap.
Előfizetési ára egy évre
6 frt. fél évre 3 frt.
három hónapra 1 frt. 80 kr.
Szerkesztő és ki-
adóhivatal a cze-
g-udapesti 2151. sz. Bánki-
házban.

HORTOBÁGY.

DEBRECZENI HETILAP

KÖZHASZNU ÉS MULATTATÓ TARTALOMMAL.

Hír-
Nyelvi-
egyszeri hirdetés
háromszorián 1 kr. több-
szorián vagy nagy ter-
jedelmű hirdetésnél ár-
leszámitás.
Egyes szám ára
15 kr.

8. szám.

Második évfolyam. 1863.

Február 22.

Nyitó levél.

Csezt. 1863. Febr. 8.

A mai korban a nemzeteknek a fenmaradást és befolyást, csupán az anyagi jólét biztosíthatja.

Ha áll ezen tétel általában véve, — pedig nem hiszem, hogy ez tagadni lehetne, — még inkább áll hazai viszonyaink között reánk magyarokra nézve.

Bármit állítsanak is némely elfogult roszkároink, nálunk a nem magyar ajkú nemzetiségek elnyomva soha nem valának és amit nem tevének apáink akkor, midőn az más államokban napi rendben vala, azt megkísérelni bizonylan nincs kedve köztünk senkinek most, midőn a nemzetiségi eszmék forrongásban vannak, és öntudatos, testvér elleni bünt kellene elkövetnünk, ha arra törekednénk.

Mi nem kívánjuk egyik, e házában velünk századokon át békességben élt nemzetiséget is gátolni saját erejének fejlesztésében, sőt: éltányolni tudunk minden törekvést, mely a törvény s a közös haza érdekei, megmaradhatása okvetlen feltételei által szabott határokon belül, a nemzetiségi művelődés felé történik; mi csak azt kívánjuk, — és nem is engedhetjük, hogy ez tolnak megtagadtassék, — hogy összeforru mindenkor a közös haza felvirágzásának vérszéiben, a hivatottság, a képzettség döntsenek a vezérszerep, a befolyás felett.

Mi nem veszzük rossz néven, ha a hivatottság és képzettség megszerzése által mások e szerep után törekednek; de azt bizonylan nem engedhetjük, hogy minket attól már eleve megfosztani akarjanak.

Ezen elvek alapján hiszem én, hogy a nemzeti-ségi kérdést rendezeteni fog hazánkban, és mert senki tolnak a jogot meg nem tagadhatja, hogy magyarok maradni és mint ilyenek a nemzetek közt számítani is akarhassunk; nem tartom feleslegesnek figyelmeztetést azon eszközökre fordítani, melyek által ez honunkban elérhető.

A két fozszköz pedig erre nézve, mint cziklem elején is mondtam, az anyagi jólét és szellemi műveltség.

Az első biztosítja a nemzetet alkotó egyesek és testületek önálló működését a hazai czélok részére, a második a békés hatáson egyenlő mértékű fejtver.

E kettőt a lehető legnagyobb mértékben emelni, nevelni, mindnyájunknak első kötelessége.

Végzetlen fontos a szerep, mely e tekintetben hazánk nagyobb városainak jutott.

Bennök összpontosítva vannak a különböző hajtalamu s tehetségű egyesek; ezeket az anyagi jólét és szellemi műveltség terjesztésére képesíteni és általuk azt körül a vidéken terjesztetni eme városok feladata.

És eme városok közt is Debreczen az egyik, amelyre igen szép teendő, — de ha ezt elmulasztanánk, igen nagy felelősség is vár.

E város majdnem egészen tiszta magyar lakossággal bír, amely emellett határanak roppant kiterjedése folytán, egy nagy részben legalább a gazdasági iparág művelésére van hivatva, azon iparágéra, mely még huszn évtizedeken keresztül hazánk vagyonsodásának legfőbb alapját fogja képezni.

E városban minden egyéb mellett maga a főiskola is tetemes szellemi erőket gyűjt össze, és épen azért e város arra van hivatva, hogy az igazi magyar műveltségnek, egy nagy vidékre nézve központját képezze, honnan az szetszűrőzhatassék.

Magyar műveltséget mondtam, mert azt hiszem, hogy csak azon nemzet tarthatja meg saját jellegét és lehet művelni egyszerűsége, mely nem szolgálja aleti a más nemzetek művelődését, hanem azt absorbeálva, saját nemzeti jellemével összeolvasztva adja vissza.

E város más irányban, nagy határanál fogva már csak önérdéke által is, a helyes gazdasági elvek elméleti és gyakorlati terjesztésére van hivatva.

És mert ezen létesítések, örökök minden egyes mozzanatnak, mely akár a szellemi erők összegyűjtésének, akár a gazdasági ipar fejlesztésének céljából

e város kebelében észrevehető; mert bizonyosága ez annak, hogy érti a nagyszerű hivatást, mely reá vár, hogy érti az idők jeleit.

Nem vagyok debreczeni ember, de meg fogják nekem bocsátani e város derék lakosai, hogy oly dolgokról szövel, melyek első pillanatra csak őket látszanak érdekelnii: eléggé indokolhatja ezt ama szellemi kapcsol, mely első ifjúságom óta Debreczenhez köt, de indokolhatja az is, hogy ami első perczen csupán Debreczen érdeke látszik lemm, az valóban az összes haza, a nemzet érdeke.

Eme biztos reményben mondom: fel kell állítani meliőbb a népnevelés terjesztőit, a kellő számú elemi iskolákat, pártolni a magas műveltséget terjesztő intézeteket, összeműködésre bírni a létező gazdag szellemi erőket és fejleszteni az ipar — és pedig első helyen a gazdasági ipar felvirágoztatására szükséges eszméket.

Ezen az uton lesz Debreczen szellemileg és anyagilag nagyvá, egész vidékének jólétjévé, hazánk, nemzetünk szemfényévé; így nemcsak megtartja, de az érdem alapján nevelni is fogja ama nagy tekintélyt, melylyel hazánkban mindig bírt.

Tisza Kálmán.

Két szó Kovács István ur egy szavára.

Lelkemből örökök, hogy az utcai népiskolák fölláthatására tett ajánlatom számos lakostársam kebelében viszhangra talált: örökök, hogy találkozott, ki e szent ügyet szívén hordván: más — szerinte talán jobb — módot javasol. Megvallom, hogy jól esett volna, ha ezen javaslatra ajánlatomat helyeslők egyike veszen némi fáradságot, elmondani nézetét, öszintén, leplezetlenül; de mivel az nem történt, az ügy szentsége érdekében kötelesség érzem magamat észrevételül tenni Kovács István polgártársam javaslataira s ajánlatom iránti megjegyzéseire.

Ő nem kíván jogról való lemondást, mint én; én sem kívántam; e lapok 3-ik száma első lapján ritkított betűkben épen azt mondtam, hogy tartjuk fel a tulajdoni jogot csak is e jogadta kedvezményről mondjunk le. Ajánlatomban tehát a tulajdonjog-les ondulónk egy betű sem volt, de igenis arról, hogy önként ajándékozzunk szent czélokra az ugynevezett polgári fölleltményt, melyet többi lakostársunk jogtalan kizárással élvezünk s mai napig élvezünk; magától érteték ajánlatom szelleméből, hogy ha e fölleltményből bejövő összeg az iskolák fölépítélvél más szent czéllra vétetnénk igénybe, annak meghatározása minden egyes esetben csak a tulajdonjoggal bíró lakosság, vagy általa választott képviselő hozzájárulával történhetnek.

A szent czéllra polgártársunk a bellegeltetésért kiverendő bért ajánlja, mert szerinte a fölleltményről lemondás nem általános áldozat, a legelőhez pedig a leggazdagabbnak s legszegényebnek is egyenlő joga van; e szerint ő nem hiszi, hogy az erdőkhöz is minden városi lakosnak, kik a városi község egyetemet teszik, valóságos tulajdoni joga lenne; mi pedig e tulajdoni jogot egyformának hiszzük és valljuk mind a legelőkre, mind az erdőkre nézve, mert egyik úgy, mint a másik a város egyetem s községé. Szerinte a facompetentia odaajándékozása szándékos jogról lemondást föltételez, a bellegeltetés általános fizetést pedig nem tartja jogcsontkításnak; amazt a tulajdon egészen odaengedésének hiszi, eme szerinte a tulajdoni sértetlenül hagyja. — Szerintünk pedig ha az egyik jogfeladás, akkor a másik is az: azonban mi egyiket sem tartjuk annak; mert ott, a tulajdonjog épségben tartásával csak a fölleltmény átengedése ajánlatik, még pedig azon okból, mert nem élvezi azt jelenleg minden lakostárs, kinek ahoz joga lenne; polgártársunk is fen tartja a tulajdonjogot s csak az ingyenlegeltetésről ajánl lemondást. — Eddig tehát meglehetősen egyenlőnek látszik a két indítvány, de kissé elemelve igen nagy különbség van a kettő között. Nézzük meg: fölleltményt nem kap mindaz, kinek az erdőkhöz épen oly tulajdoni joga van, mint nekünk polgári biró polgárok-

nak; s így határozottan állítható, hogy e tekintetben önkéntül egy kiváltságos osztály keletkezett s emiatt leginkább lakostársaink legszegényebb része van abból még mostan tetteleg s jogtalanul kirekesztve. A bellegelőnél már nincs nyoma ekiváltságának, mert ahoz, — mint polgártársunk is mondá, — joga van a leggazdagabbnak és legszegényebnek, még pedig, — mint kimutató s hiszünk számainak, — a legnagyobb rész ingyen legeltet. Mármint börtökodunk kérdeznii, melyik lenne nagyobb áldozat? ha a vagyonosabb osztály ajándékozná oda azon utó-jára is személykint igen csekély élvezetet, miből még most sok szegény lakostársunk kirekesztve van s mely élvezetre egy résznek szüksége sincsen, mert különben fájat nem adná el másnak nyereséggel; vagy pedig, ha a legszegényebb lakostársainkat kényszerítnök, hogy mondjanak le az eddig élvezett ingyenlegeltetésről, — mire pedig igazán nagy szükségük van, — s ne hagyjunk nekik egy talpalatnyi tért, hova bér nélkül csak egy pár malaczkájokat is kihajthassák? A kérdésre azt hiszzük nagyon könnyű a feletet a legszegényebb kis falu példájából is, hol a lakosok ingyen legeltetnek. Még más különbség is van a két ajánlat között: Kovács István ur azt tartja, hogy hol kötelesség startozás forog fen, ott kényszerítő erőnek is kell lenni; ebből az is következnék, hogy ha az ingyenlegeltetést eltörölni szabad, a facompetentit is meg lehet egy hatalomszóval szüntetni; ánde az erő alkalmazása mindig fáj; mi csak szent ajándékokat kérünk s csak az önkéntes lemondásnak vagyunk pártbívei.

Hogy tervünk szerint az ingyeniskoláztatás hamarabb létre jöhetne, polgártársunk szerint ne m áll egészen, miért? azt nem mondja; elég az, hogy nem hiszi; de annyit mégis kénytelen lesz beismerni, hogy mi, ajánlatunknál a város penztártt egy kis részt; beismerendő, hogy ha oda ajánlanók fölleltményünket, miből különben majd még mások is követelhetnek osztályrészt, — abból legalább 21,70. ft. jövén be évenkint, három év alatt valamennyi népiskolánkat fölépíthetnök, szerinte pedig annak egyharmadára levén évenkint kilitás, az iskolák fölépítélése három-annyi időt igényelne; már pedig tisztelt polgártársunk mondá, hogy a legirtózatoss bennvad az emberből válthatik nevelés nélkül; igaza van; a népnevelést tehát minél nagyobb mérvben terjesztani s meliőbb virágozóvá tenni polgári szent kötelességünk.

Egyáltalában nem vagyunk szerelmesek saját tervünkbe s a legnagyobb örömmel engedünk jobbnak helyet; de öszintén mondvá a legelő-bért kivételöb-
nek, életrevalóbbnak nem tartjuk.

Emberi természetünkben van, hogy amit ohaj-
tunk, azt reméljük is; s miért ne remélnök a népne-
velés rövid időn bekövetkező diadalát is, midőn azt
eszközölhetni, saját kezünkben van. Ugyanazért ismé-
telve reméljük polgár és minden lakostársunk keresz-
tyén szíveitől, hogy a nevelés szent ügyét buzgó lel-
kesedéssel folkarolja, az általunk ajánlott csekély ál-
dozatot, vallásunk oltárára kész szível meghozandják.
Kömlőssy Imre.

Váradan örömnapp.

Történeli beszédy Debreczen multjából

Ábray Károlytól.

II.

Alig viradt fel a másnap, mely val augusztus
12-dike s épen vasárnap, midőn már kora hajnalban
mértföldnyire elhalló iszonyu zajos zivaj, láma veré
fő a város lakói nyugalmából.

Mint pusztító sáskasereg jöttek a tatárok, kozá-
kok és oláhországbeliek, amint hozzá vethető volt:
mintegy százezeren!

Hallván és jó eleve szemmel tartván bírák ura-
nánk ő kegyelmök jövetelet, szökés szerint küldöttsé-
get nevezének ki, elibe menendőt a tatárseregnek,

mely küldöttség áll a Erdődi István főbíró uramból, továbbá Széles István, Kalai István és Szűcs Márton uraimékből; ezeken kívül bátorság okáért néhány török csaszából, mely küldöttségnek meghagyott, hogy a tatár szultán ő felségét, igéreteket s ajándékok által bírják kegyelemre a város iránt.

Amint a két ifjú barátunk meghalotta ennek hírét, nem nyughatott többé, addig esdeklent, addig rimázkodott Széles uram előtt, míg végre ez, hogy menekülhessen nézősáloiktól, kénytelen lón beleegyezni azon kérelmekbe, hogy mint szolgák velök együtt ök is kimehessenek.

Nem kellett több a két ifjunak, azt hitték, hogy már ezáltal mindent megnyertek.

Elment főbíró uram a küldöttséggel egyetemben, nem mondván ellent a két ifjú eljövételének sem, hanem lelkükre kötötte ám, hogy okosan viseljék magokat, valami galibát ne csináljanak, különben bizonyára nem jó fejükhöz leend.

A cserén innen a homokhegyek között találkoztak a tatár táborral.

Merre a szem csak ellátott, mindenfelől mint hangyasereg nyüzsgött, forrott, fitkosott a rendezetlen sereg.

Itt ott egy-egy csoportban fogoly keresztényen rabok voltak bilincsre verve, összeféncölve egy rakásban, mint valami baromszóra, körülvéve fegyveres kancsukák tatároktól, kik színtelen szidalmazták, bántalmazták a szerencsétleneket.

A bírák megindulással mentek el mellettük. Szemikből csorogtak a könnyek, de nem segíthettek rajtuk.

Egy domboldalon két fehércsikos szövetű sátor állott; előtte óriás piros lobogó vala, néhány hosszu kelevézes tatár a díszőrséget látszott nagy hanyagul teljesíteni, mert míg gépileg fel s alá mászkáltak a sátor előtt, tekintetök a messze síkságon, az előttük fekvő nagy városra merengtek s úgy el voltak bűmlésükbe merülve, mintha azt számlálnák, hogy mennyi sok szép ragdalmányt lehetne onnan elhozni s mennyi jutna abból egyre-egyre közülök.

Békességben eljutván ideig a követ urak, minden további halogatás nélkül bebocsáttattak a szultán sátorába.

Fiatal alig 20 éves lehe a tatár főnök, napbaránított oval arczát csak most serkedező pelyhes szakáll és bajusz folyta körül.

A követek meghajtván magokat a kis Padisah előtt, mivel az hír szerint a tatár chán fia és örökösé, ékes szóval elmondák, hogy mi járban vannak, hogy ök a hatalmas török szultánnak, ki minden népen uralkodik s kinek isten terjeszse hosszúra az ő uralmát, alattvaló jobbágyai s kériük ő felségét, hogy kímélje meg városukat minden veszedelemtől, igérvén, hogy minden eleségnemivel ami tőlük telik, ellátják a táborn; pénz is adnak a mostani nehéző időkhez s tehetségekhez képest; sőt még ezen felül is ki fogják háladátságokat mutatni ő felsége iránt.

A fiatal vezér hűségünknél hízelt, hogy ez ősz öreg emberek ily alázasosan, ily tisztellettjesen beszélnek vele; s azon kegyes választ adá nekik, hogy legyenek nyugodtan s mutassanak alkalmas táborhelyet, hol győzhetlen hadserege megpihenhessen.

A főbíró uram rögtön elküldte utitársai közül kettőt, kik a tatár táborn a város szántóföldjein, a tarlókon, a buzakeresztek és boglyák között letelepíték.

Inkább prédáljanak ide kívül, mint oda ben a városban, gondolák az előrelátó férfiak, talán ha itt mindenek bőven lesznek; nem fogják a város ellen oly nagyon fenni fogaitak.

A fiatal szultán kegyes főhajással bocsátá el a küldöttséget, értesítve adván, hogy további rendeleteit agájától fogják meghallani.

Mig ezek azonban oda ben történtek, a sátoron kívül levő két ifjú sem hevert télenül.

Beszédebe ereszkedének a tatárokkal, egy-kettő tudott már közülök néhány magyar szót, viszont ő reájuk is ragadt azallat, mióta e hivatlan vendégek e vidéket látogatták, néhány szó abból a nyelvnyezamit beszédből, melyen ezek társalognak egymással s amit nem tudtak, azt annyira-annyire lehetett jelekkel adták tudni.

Legelsőben is tehát megajándékozva közülök néhányat, azt tudakolták, hogy fogtak-e el sokat legközelebb Vámos Pércsen? a tatár mutatta, hogy egy nagyrakást, a férfiak ott vannak mind a tábor közepén lánczra verve. — Aztán azt tudakolták, hogy ölték-e meg sokat? erre a tatár egész büszkeséggel felelé, hogy egy még nagyobb rakást s egy halomra mutavta ott épen közelében, ezzel azt akará jelenteni, hogy lehetnek annyian, mennyiből kitelnek egy ilyen hely.

Az ifjak elszomorodtak, de azért tovább is kérdézősködének, hogy hát a nőszemélyeket mind megölték-e kiket ott találtak?

A tatár csuf arca nevetésre vonult s röhögve mondá, hogy csak a véneket, azoknak ugy sem lehetne

hasznokat venni, a fiatalabbakat volt amny esziük, hogy mind megtartották s már el is osztották a vitézbekek között, neki is jutott egy derek szép magyar leány, mert ő nem utolsó vitéz ám, ő gyújtotta meg Vámos Pércsen a legelső házat, ő hasítottá ketté a legelső gyauro kaponyáját. Ha akarjátok — végző szavait — jó pénzért visszaválthatjátok tőlem a leányt.

Az ifjak látni ohajták ezt. Talán tud valami bizonyított mondani Erzsike sorsáról.

A tatár ör midőn meghallá, hogy elebb szeretnék megnézni s ha aztán megtetszik nekik; megveszik tőle, nem csinált belöle semmi lelkiismeretet, hogy rögtön oda ne hagyja ör helyét, rákiáltván társaira, hogy vigyázzanak ő helyette is.

Az ifjak fölkeresték a tatár tanyáját. Nem messze volt az, alig pár száz lépésre a sátortól, de az ott falált leányzó nem a keresett Erzsike vala.

Szóba eredtek a szegény siránkozóval, kitől sikerült annyit megtudniok, hogy Erzsike el s hogy valamelyik tatár főnök jutott osztályrészül.

Az ifjak megérték, hogy foglya nem tetszik nekik, mennyire földre, a profétára, minden angyalára és szentekre esküdözött, hogy emél ugyan kilöbhet az egész táborban sem találják, övé volt az első választás s volt amny esze, hogy a legszebbet s a legderekablat választotta ki valamennyi közül.

— De ha ez nem tetszik, — folytató tovább a bőbeszédű kalnárfaú tatár — választatok a többi közül; még mind megvannak, illő váltságdíjért akármelyiket visszanyerhetitek gazdájától, kivéven azt az egyet, melyet a szultán ő felsége méltóztatott saját részére megtartani. Ha megfizettek, közbenjárótok lesztek.

Az ifjak összenéztek s elszápdáltak; mintha mind kettőnek ugyanazon egy gondolata lett volna.

— S szép-e a leány, melyet ő felsége méltóztatott magának kiválasztani? — kérdezé Miklós.

A tatár elrohogte magát.

— En ugyan nem tartanám — ugymond — ha fizetnének is érte, vékony mint egy hitvány nádszál, szápdát mint a holdvilág, amellet mindíg sir; pedig a legjobb dolga van, szolgálói, enunchjai vannak, maga a szultán a legnagyobb szavakkal beszél hozzá; akármely más teremtés Allahnak ráppant szerencsésének tartaná e megkülönböztetést, mig e büszke daczos fő elég ostoba reá sem ügyelni.

— Nem lehetne-e e leányt látni? kérdezek mindkettőnek egyszerre.

— Allah mentsen meg attól titeket becsületvesztés gyaurok, ő a szultán kertének választott virága, csak reápillantani is bizonyos halál, örömeidk ha még csak álomban sem látom őt soha.

— Mégis legalább megmutathatnád, hogy hol lakik?

— Azt megtehetem. Látjátok ott urunk sátrát? mindjárt mellette három kisebb van, ott lakik azoknak középsőjében, hanem jobb lesz ha hátat fordított nekik, hogy soha se is lássátok többé. Bajt hozna az mindnyájatokra nézve.

Bíró uramat ezalatt a foaga külön sátorba vezette s minden tele töltöte nyájjal elhalmazva, kért tőle a szultán meghagyásából a város váltságdíjait nem több, csak huszert talért.

— Megfogytokunk mi kegyelmes aga a pénzben, egész vagyonunk sem érne annyit; ha városunkat áruba bocsátanád, nem hiszem, hogy akadna vállalkozó kalnár ki érte enyit merne adni.

— Ne bolondozd bíró s azt mondod, hogy megadjátok amit kértem. Különbem nem állok jót városotokért, az én uram a felséges szultán, a legkegyelmesebb ur; de meg ne haragítsátok, mert akkor reá ront városotokra, azt tüzzel vassal felpereszti, titeket pedig mind rabszolgáknak huzrol el, avagy karóba vonat.

(Folytatjuk.)

Közélet.

— Folyó évi május 16-kán lesz 6 éve, hogy a ref. főiskola akkori növendékei közül 18 an ujra életre hívák a forradalom előtt már virágozott, de egyidőre megszűnt önképződet. — Mit tett az egyesület e hat év alatt? — Lássuk egyenkint futólag: Hat évi kitarással megmutatta, hogy az egytelenség, melynek minden társadalmi haladás emelkedését köszöni, már az ingadozással valódtatni szokott fiatalság életében is meggyökerezett. — Hat év óta folyvást vezetett jegyzőkönyve írott emlékek ez időbeli tanulók tehetőség és munkálkodása felöl. — Hat év óta irva megjelenő lapja, nemcsak kisebb-nagyobb becsü eleményeket tartott fen, de melleszámban a tanulófjúság nevezetesebb történeti mozzanatait is megöré s idő múlva annak történelméhez adatokat fog szolgáltatni. E lap első szerkesztője s megindítója: Sziládi Áron, jelenleg halasi lelkész, volt. — Több ifjú elmét hozott mozgásba, a költői tehetségeket maga köré

gyűjté; elég szigorú bírálata által a fogyatkozásokat megjelölé, oktatótt s ami legjobba: egyetlen ifjú tehetőséget sem szelesített el. Több értekezés megírását eszközle, melyek aligha nyertek volna nélküle állandó alakot s nem egy szép költemény birtokában. — Egyik állandó bizottsága: a szavalati, a szépnék hang általi kifejezésére tanítja és vezérli a tagokat. — Több önépítelyt rendezett; a Kazinczy és Tököli százados önépítelyeken a szellemi részt ez egytel tagjai vették magukra; 3 elhunyt jeles tagja Béres Sándor, Beregszászi László és Kovács Gyula-ért gyászünnepet tartott; ezenkívül megalapítá Csokonai születési önépíték a tanulók közt évenként megtartását. E félévi utósó ülésében kimondta az egytel, hogy gondoskodni fog 1838-ban kezdődő történetnek megírásáról s evéget megbizta két régi tagját, hogy ez évben kísérleje meg az adatok gyűjtését. — Hiszünk, hogy e vállalat később a tanulósg egész történelmének megírását is lehetővé teszi. — Ha az egytelenség ily korán beolttatik az új nemzedékbe: akkor a nagy élet s a hea nem félhet, hogy szent ügyei iránt közönyös érzelmi fia leendnek.

Ez egytel szerény helyzetében ezélot csupán a szellemiakkal foglalkozva, most kezd anyagilag is gyarapodni. Először Kovács Gyula költeményei kiadásá által szerzett tőkét, mely folyvást egészül s nem sokára 200 fitra fog emelkedni. Tavaly a helybeli joghallgatók mükedvelő-előadást rendeztek javára s ennek jövedelméből lett a második tőkéje 150 fit. Legujjabban pedig egy becses ajándékot kapott csomaközi jószágfelügyelő Nagy Elek urtól. Ez apa ugyanis a mult évben fiatalon elhalt nagytehetségű fia László emlékéit akint örökölte meg, hogy néhány hátramaradt munkáját egy 110 lapból álló kötetbe szerkeszté s Siremlék cím alatt 500 példányban kinyomatta. Ebből 200 példányt az elhunyt barátainak és rokonainak; 50 példányt a zsióbi tanódnak, 50 a késmárkinak; 200-at pedig a debreczeni tanuló önképződéjének ajándékozott, mint oly tanódnak, hol fia a tudományokat szerzé magának. E 200 példány 60 kron eladásá már megkezdett az egytel által s az abból bejövendő 120 fit lesz az egytel 3-dik tőkéje.

Ohajtuk, hogy azon komoly mutogatásból ment irány, mely ez évben jellegzte az egytel életét, legyen állandó és, hogy hazánk egész tanulófjúsága a tudományt tegye vonzalma és igyekezete fozélsjává.

Előttünk fekszik a könyvecske, melynek jövedelmével Nagy Elek ur az önképzéde pénzalapját növelni igyekezett s örömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy róla néhány szót szóljunk.

E rövid füzet olvasásánál egy kedves kis család körében éreztük magunkat, melyet nagy csapás ért s melynek fájdalomban nem osztozunk nem lehet. Vonzalmunkat ellenállhatlanul ragadja magához a főszemély komor, de megnyerő alakja, a jötközony Kaincsalad és a gyöngyök Janka. A halott vonásain magásra fejtődött öntudat szelleme ül s az apa nyílt szévből jövőleg gyöngyöznek elő a józan nevelés alapvelei. Amaz a meggyőződés czáfollatlan szavain mondja elő az ifjúságnak e hagyományt: „nincs szerencsétlenebb teremtmény, mint ki az ambíció viszketejét a tehetőség sugallatának téveszti. Ne örököljétek örökké lenni, ha valóban írök nem vagytok!” — Ez Rousseau karján tanácsolja a szüléknek: „ha jól akartok nevelni, soha gyermekeitek előtt még tréfából se hazudjátok, — neveltetésükre fővonyékn ne legyenek, — minden szót fontolva mondjátok ki s amelyet kimondottatok, azt soha meg ne mósóljatok, — testi fenytéket ne használjátok, nemkülönbem kigumyolást sem, mert az lelki vérengzés, — szeretetet, örömet soha ne titkoljátok, az elégedetlenség komorságával büntessetek, soha dorgáláshól oriatóit ne csináljátok, — az anya soha ne ellenszolyozza az apa nevelési müködését.”

Valóban ez igénytelen könyvből szülék és ifjak sokat tanulhatnak s valóban emél méltóbb sirenleket Nagy Elek ur nem állhatott volna gyermekeknek.

— Letette csörgőspikáját az idő, hamvat zórt fejére és bójtól. S csak azt lehetne hát jölelékkel mondani, hogy bohókodásával felvidított! de ezzel csak azon bölögök dicséketnek, akiknek bőjben is farsang van. Mi csekély eredményt jelenthetünk a Magyar Sajtóának, mely amnap dicséke emlité, hogy Debreczen tánczol. A kaszinó tánczvigalmában — mely az egytelnek mintegy 60 fit jövedelmezett, — volt ugyan táncz, de a vigalom hiányzott, Reszler álarozos baljaiban volt közönség, de talpraesett élez és rendezés alig. — Még a cigánybálók is — hajdan nevezetesség, — alszállottak, s alig maradt belölok egyeb, mint bázódt levegő. — E cigánybálók egykor eleven képét nyújtották azon ind törzs sajátságainak, mely sok századot az együtt vígadt és busult velünk. A farsang utósó két napja kiválságai közé tartozott. Ilyenkor ünnepi ruhákba öltözve jelentek meg családostul a tántzteremben s nem egy fésületlen raj-

kó kontrázott csont és húsból való hangszerral a da-de primójához.

Egy ily bál alkalmával történt az, hogy Boka Károlyt előtánczosnak választották.

A dolog így történt.

Megharsant a zene, midőn a barna ifjúságnak eszébe jutott, hogy előtánczoszt kéne választani. — Kit érhetett inkább e megiszteltetés, mint Boka Károlyt, aki époly kedves vala az övéi közt, mint mások előtt, ki néhány év előtt K. Ernő tábornokot zokogásra tudta nyiretjével indítani? A barna se-reg szavazott, s Boka egyhangulag elválaszták.

— Nem értek én ehhez a hivatalhoz őséim! — szabadkozék Boka. — Bizzatok azt nőtelen emberre, majd inkább primózik a bandában. — De nem lehet szabadulnia. Szemérmesen nézett körül a terem-ben, szabadulást keresve, s ime! ahelyett biztatást talált némy magyar Nábob szemében, kik közül J. Gyuri így szólt, vállát veregetve kedvenceznek:

Vállald el Károly! s ha valami bolondot tudsz kitalálni, ami engem megnevetett, olyan kétszáz forint üt a markodba, mint a piny!

A találékony faj született azonnal készen volt egy tervvel. Az ablakokat kinyitatta, a férfiakat kör-helyre állította s így szólt hozzájuk: — No fiuk! a nagyságos urak kedvéért elvállalom a fortenczeré-gét, de oly feltétel alatt, hogy akármint tesztek, ti is azonnómód megtesztétek. — Vivát! — volt a felelet, — megtesztük, ha a pokol fenekére vezet is.

Erre Boka kirimgta a lábát maga alá, s a terem padlatára ült. A többi követte példáját.

Boka levette eszmaát. A többi hasonlóan.

Boka fellélt, Farao ivadékát tiz lépésnyire állította a csizmáktól; aztán rohamot vezényelt s egy intésre pár száz eszima repült ki a nyitott ablakokon.

Ekkor Boka felránta titokban félretett csizma-át, választóinak pedig megparancsolá, hogy hozzák fel a magokéit, huszonötlet fenyegetve, aki csizma nélkül térne vissza. — A fiatalág sanyu ny képpel engedett a kéyszeriségnek, a Nábobok pedig és Bo-ka az ablakokból kacagták a sötétben kifejlődött harcot, s a felénás csizmákkal, vagy golyváerve lá-bakkal felszállingozó hősöket.

A czigánybákok ma is divatban vannak, de a jó-kedvet elvitté a golya s Boka szelleme csak halvány másolatban látogatja a czigányok bacchanáliáit.

— A debreczeni kir. váltótörvényéknél 1861. május 1-től, 1863 évi febr. 1-ig. díjazásból 22,030 ft 78 1/2 kr. gyült be. A bélyegadó behozatalával jó-vore névze a díjazások megszűntek; — mert a bé-lyegadó az 1840. és 1844. évi országgyűléseken meg-határozott díjainál körülbelül 3/4 részényivel több-re megy.

— A napokban hajta fejét örök nyugalomra vá-rosmunk egyik kitűnő iparos Kís Sámuel, ki egy-kor a külföldön is szép elismerésben részesült s még néhány év előtt Bécsben a Sina család udvari asz-talosa volt. Az utóbbi években szülőföldére Deb-reczbe visszatérvén, csak kevesek által ismertve, még kevesebk által pártoltatva tengette életét. E férfi volt az, ki nemrég az asztalos iparra vonatkozó mű-szavai magyarsításáért 10 arany jutalomban részes-ült. Alig néhány héttel ezelőtt könyves szemekkel beszélte el e sorok írójának: mily méltatlan volt hozzá a sors az utóbbi időkben. Pályaművét szük tornacsbán, gyakran fázva és éhezve írta, mely — mivel lakbért nem tudott fizetni, — lakásul is szolgált. Az utóbbi időkben minden vágya abban öszpontosult, hogy — aminek oly gyakran sikertelenül járt utána — Pest-ről pályaműve kéziratát megkapja s azt kinyomatván oly összeget szerezhesen be, melylyel inségén köny-nyebbítve legyen. Pár év előtt egy dízes műkíra-katu magyarország czimerét állíta ki a kaszi-nó teremében eladás végett. De az vevore nem talált — s csak most, ellunytával, a hagyatéki árverelésen adathatott el. — Béke hamvaira a sokat szenvedett művészeknek! ki valóban jobb sorsra volt érdemes; ki inkább akart hazája földén tengődni, mint idegen földön bőségben élni.

— Budai Apraxin Julia a budai népszín-ház tagja, művészi körútjában Debrecznt is meg-látogatván, a következő héten kétszer lép fel Reszler-színházában. Első előadás a „Szigetvári vértanú” — első felvonását és a „Gyertyatartó” című rövid vig-játékot választotta; második este pedig „Bánkban”-ban viend Melinda szerepét, mely alkalommal a cím-zserepet Molnár, Biberachot Bényei, — mind-kettő a budai népszínház tagja, — adja. (Ha valakit az is érdekelhetne, tudatjuk, hogy második este azon drága és remek ruháját veszi fel, melyet a császári egy-bekeles alkalmával a tróuteremben s azóta nem használ.) — Budai Apraxin Julia orosz nem-zet kebelében született, s magyar férje oldalán sa-játította el nyelvünket; annyira, hogy csak két-három évi gyakorlás után folyékonyan ír és beszél rajta. — Budai Apraxin Julia hercegi szülék gyermeke

és nagy nevet viselő gróf neje, — mily roppant elő-tétellel kellett tehát szembeszállania, midőn paloták márványlépcsőiről a színpad szilánkos deszkáira lé-pett, midőn lemondott a szemképrázató valódi fény-ről, hogy a színpad állcsillámai közül valódi nemes-séget hirdessen, hercegi czimerét aranyfüstös papír-művel cserélte fel s színészno lett, hogy az öröklött korona helyett maga szerezzen magának sokkal di-csőbb jelvényt: a művészet babér-koszorúját. — E-jelenség magasztosabb, hogysen indokait magán vi-szonyokban kutatni szabad és illő volna; ily áldozat-különb is lehetlen magán érdekből hozottnak hinni. Feszült várakozással nézünk a rendkívüli ven-dégszerelés elé s hiszszük, hogy közönségünk köve-tendi a budai közönség példáját, mely e művésznő fellépéit oly nagy számmal látogatta, hogy még a ze-nészeket is kiszorítja helyeikről.

— Lisznyai Kálmán, az életben szeretetre méltó ember, a költészetben rendkívüli tehetség, f. hó 13-dikán meghalt. — Béke hamvaira!

— A mult farsangnak kétségkívül legérdekesb eseménye ránk névze az, hogy végnapjaiban Schwarz Imre ur Hymen oltára elé vezette Jánosy Zsuzsa kisasszonyt, ki bár nem városunk szülőtte, itt tartó-zkodtakor egy testi mint lelki bájai s különösen a köz-tyűgek iránti houleányi buzgalma által annyira meg-nyéré Debreczen értelmiségét, hogy harmadéve vá-rosmunkból távozzán, többen pompás albumot készítették-fiztetelére, melynek egyesek által beirt lapjai kétség-kívül még sokáig becses emléket képeznek előtte. Reméljük, hogy a közkedvességben álló pár állandó lakója leend városunknak.

— Az elemi főiskolák e felévi megvizsgáltatása következő renddel és időben történik: febr. 27. d. e. IV. elemi iskola: d. u. I. és II. polgári isk. febr. 28. d. e. III. e. i. első osztálya, d. u. III. e. i. második o. márczius 2. d. e. II. e. I. első o. d. u. II. e. i. második o. márcz. 3. d. e. I. e. I. első o. d. u. I. e. i. második o. márcz. 4. d. e. az ispotálybeli fiiskola.

— Szerdán f. hó 25-dikén kerül színr kedvelt bassonk Baráthy javára Flotow szép dalműve „Stradella.” Gy halljuk, hogy ez alkalommal Schö-nwald T. k. a. is fellépnd.

— Sz. kir. Derezen város törvényzéke előtt je-lenleg következő csődpernek vannak folyamatban: Fe-hérvári J. Kegyes G. Nánássy I. Mandel I. és E. Kis Zs. ellen; közelebb pedig if. Nagy Sándor hagyatéka és Czöbel Antal váradi lakos ellen, debreczeni telep-helyén, nyitattott csöd.

— Nagy nyugtalanságot okoz Debreczen vidé-kén egy rablócsapat, mely a Szegled melletti erdő közeleiben bujkál és 12 főből áll. Hírlik, hogy február 8-dikán egy század gyalogság érkezett e vidékre, a rablók elfogása végett.

Hanem azért ne féltsen minket a szíves olvasó, mert mi itt sem a 12 fejt rablók, sem a szegledi erdő, sem arról a bizonyos kompánia infantériáról nem tu-dunk semmit, hanem e közlést szöröl szóra fordítot-tuk le a „Harmonia” című német lapból, mely való-színleg ottláb boronyk, leharapott fülek s hasonló szörnyiségekkel terhelte meg gyomrát s azért álmo-dik roszakat. *)

Ugyan e lap minapi valamelyik számában apre-hendálja, hogy Sopronban felváltva a német színi elő-adások mellett magyarokat szándékoztak rendezni. E tekintetben harmonizálunk vele, csakhogy mi azt ohajtanók, hogy mindig magyarul játszanának.

— A vasntűgyet illetőleg mult számunkban megjelent közlést, illetékes helyről vett értesülés alap-ján oda módosítjuk, hogy a ker. és iparkamarai bi-zottmány utasítva van ugyan, adatszerezés végett a tisztavideki vasntűrszülathoz fordulni, de a társulat helybeli tisztviselővel eddig nem érintkezett.

— Kézlik Péter, ki tavaly a „Gilyányi” mellett egy szegény asszonyt meggyilkolt, a debreczeni tör-vényszék által közelebb 15 évi börtönrre ítéltetvén, ügyét a királyi táblára felebezte. — Huszti, Györgffy és társaik ügyében f. hó 28-kán lesz a végtárgyalás.

*) Vajjon nem bizonyos szövegeltázakra és ott bizonyos trón-elcsuszamlásokra czéloz a sógor? — A szedő.

Színház.

Febr. 14. Ó nem féltékeny. Ezt követte: A tisztaháti libéska. Mindkettő ford. Bulyovszkijé.

Febr. 15. A büvös vadász.

Febr. 17. Don Juan. Farsangi bobózat.

Febr. 18. Szerdahelyi Kálmán első fellépéit: A jóbarátok. Vigy 4 fely. Ista Sardon — E szellemes mü legfőbb érdemét mesterieneg festett alakok képezik, melyek közt talán legkevesebb gondtal rajzolnak találjuk — mert Emilia egészen fölösleges személy. — Tholosan orvosot, melynek a hatásgéjesésre alig van több eszköze, mint az általa képviselt szellem. Annál nagyobb azon színes érdeme, aki e szerep ér-dekét annyira tudja fokozni, hogy nemcsak egy vonalba emel-kedik a többi teremő erőt tanúsító alakkal, de azokat felül is mulja. — Alig szükség mondanunk, hogy a vendégművész el-érte a most említettük eredményt s bár játékan mi aki diese-kedve említhük, hogy művészetét gyakran volt alkalomunk élvezni, némi kedvelenséget véltünk észrevehetni: művészi alakja, he-lyes hangsúlyozása, társalgási könyvedsége, feddhetlen tagárta-tása és a mindentekintetben alkalmazkodás szerepe jellemfész most is, mint mindig, oly jelenségek voltak benne, melyeket elismeréssel kell említnünk. — Az egész előadás rajza, színeket tekintetben sikerült volt az eddig látottaknál, de leltűnőben lassu, vontatott. — Váczy Vilámának (Ceclia) igen jól sike-rült az éji légyott jelenet, bár a megelőzőitekben több eleven-séget ohajtottunk volna. Ellenben Erdélyi nagyon is élénk volt a spleenes Marcell szerepében. — Dícsréttel említhük Foltényit (Zsóva) és Szakál Rozát (Rafael). — Tele színház.

Febr. 19. Szerdahelyi 2-dik föllépéit: Fenn az ernyő, ninesen kas. — A vendégművész névze ismétlésbe kellene esnünk, ha játékat elemezni akánók; legfőbb annyit említhünk tehát, hogy Rejtői könyvelőny szerepét még több ter-mesztettségű adta, mint tegnap Tholosánét s hogy Donáfné legjobb szerepei közé tartozik Foltényin énak.

Febr. 20. Népladással: Szapáry Péter.

Kiadó: a debreczeni Színűgyegylet. Szerkesztő: Illésy György.

Gőzfürdő

megnyitlása a nagyerdőn.

Van szerencsem a t. cz. közönséggel ezennel tudatni, hogy a nagyerdő fürdő helyiségben, egy egészen új tulajánu „Gőzfürdő” állítottam, — mely is a városi hatóság által kiküldött szakértő és orvosi bizottmány által megvizsgáltatván s minden tekintetben a ezelnak teljesen megfelelőnek találtatván, — a közönség használatára átadatik.

A fürdő közönség teljes kényelméről gondoskodni van. Egyszeri fürdés ára, az ahoz megkívántó ruhával együtt 80 kr. o. e.

Bérelti jegyek ára tizenkét fürdőre 8 ft. o. e.

A t. helygek számára a gőzfürdő használatá hejtenk egyszer csőtörtök napra határozottat, reggel 9—12 óráig.

Társas-koesi az „Arany bika” vendéglőből naponkint reg-geli 7 órákor indol, onnan vissza 8 órákor s egy délig óránkint felváltva fordul, egyválté ára egy személynél 10 kr.

Debreczen. 1865. Februárhó.

Fehér Hermann nagyerdő fürdő bérlő.

Kiadó szállások. *)

1. — Piacutca 2155 sz. a. — Egy bolt, mellette három lakozba, alatta pince. — Ugyanott: öt, egymáshányló szoba külön vagy együtt. — Ertekezhetni az ott lakó tulajdonossal.

2. — Czegléd-Szélutca 2465 sz. a. — Két szoba, konyha és kamarával. — Ertekezhetni a helyszínen.

3. Czeglédutczán 22. sz. a. egy emeleti szoba, előszobá-val; bolt mellékszobával, magtár és pince. Ertekezhetni Bész-ler Lajossal, hatvan. 1560 sz. a.

4. A péterfai külváros 5246 sz. a. 3 szoba, konyha és bolt. Ertekezhetni czeglédú. 62. sz. a.

*) E rovatban folyvást elfogadunk közléseket. Egy udvar-ban levő bármennyi lakrészt közlésének ára: ha csak egyszer közöltetik 25 kr, ha háromszor közöltetik, minden köz-lésért 20 kr, ha tízszer közöltetik, minden közlésért 15 kr. — A H. kezé lő s é g e.

	Buza.		Kétszeres.		Rozs.		Arpa.		Zab.		Tengeri.		Marhabús.
	frt.	kr.	frt.	kr.	frt.	kr.	frt.	kr.	frt.	kr.	frt.	kr.	
Debreczen. Febr. 17.	5	50	5	—	2	5	1	75	1	40	2	15	17
Pest. Febr. 19.	4	28	—	—	2	65	2	5	1	60	2	50	—
Nagyvárad. Febr. 17.	5	20	2	40	2	—	1	60	1	75	2	20	17
H. Búszörmény. Febr. 11.	5	20	—	—	2	—	1	40	1	40	2	20	15
Tokaj. Febr. 15.	5	20	2	75	2	20	1	80	1	20	2	—	14
Margitta. Febr. 15.	5	40	5	—	2	10	1	80	1	50	2	—	15
Erményfalva. Febr. 12.	2	80	2	5	1	80	1	90	1	40	1	90	15
N. Bajom. Febr. 15.	5	20	2	80	2	50	2	—	1	50	2	40	9
Miskolcz. Febr. 18.	5	—	2	70	2	20	1	60	1	5	1	80	—
Arad. Febr. 16.	4	—	2	95	2	50	2	25	1	85	1	90	—

Bécsi bürze. 1865. Febr. 19. — Egy es. a. arany 5 fr. 52 kr. — Ezüst 114 fr. 50 kr.

